

Jolanta Karbowniczek

Wstęp

Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce : kwartalnik dla nauczycieli nr 1,
7-10

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Drogi nauczycielu edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej!

Edukacja elementarna jest pierwszym i najważniejszym ogniwem oraz etapem w strukturze współczesnego systemu szkolnego. Jej priorytetowe znaczenie wynika z tego, że stanowi szczebel fundamentalny i propedeutyczny zapewniający ciągłość procesów dydaktyczno-wychowawczych w przedszkolu i szkole podstawowej oraz przygotowujący do dalszych etapów edukacyjnych.

Edukację elementarną określa się jako „złoty wiek” rozwoju dziecka, w którym to widoczne są: duże tempo w rozumieniu otaczającego świata, doskonała pamięć, tendencja do uczestniczenia w życiu grupy przedszkolnej i klasy szkolnej, aktywność w zabawach, pełnienie ról społecznych, skłonność do ekspansji.

Podstawowymi formami dziecięcej działalności są: zabawa, nauka, praca w przedszkolu oraz nauka, praca, zabawa w szkole. Kluczową wartość stanowi tutaj podmiotowość jednostki oraz jej najwyższe stadium, czyli pełnomocność.

Edukację najmłodszych uważamy za otwartą i przyjazną, otwierającą wiele możliwości do rozwijania kreatywności, odpowiedzialności, samodzielności i wolności w podejmowaniu wszelkich działań i zadań.

Jej nadrzędnym celem jest stymulowanie rozwoju dzieci, przygotowanie ich do podjęcia obowiązku szkolnego, a w klasach I–III wspomaganie

Wstęp

ucznia w rozwoju fizycznym, umysłowym, społeczno-emocjonalnym, etycznym i estetycznym.

Szanowni Państwo, gotowość szkolna dzieci ściśle wiąże się z umiejętnościami w zakresie komunikowania się i poziomem rozwoju mowy i myślenia, które wspierane są w trakcie procesu edukacyjnego w przedszkolu i szkole. Założenia edukacji językowej w przedszkolu ukierunkowane są z jednej strony na kształtowanie prawidłowej wymowy, ćwiczenia aparatu artykulacyjnego, układu oddechowego oraz słuchu fonematego dzieci, z drugiej zaś – na komunikowanie się, rozumienie wypowiedzi innych osób oraz wyrażanie swoich myśli, precyzowanie ich w sposób jasny i wyraźny. Jest to realizowane w sposób całościowy, bowiem każda zabawa podejmowana przez dzieci, a także sytuacje zadaniowe kreowane przez nauczyciela wzbogacają zasób słownictwa dzieci, poszerzają wiedzę o świecie społecznym i przyrodniczym oraz kształtują szereg umiejętności komunikacyjnych. Wszystkie umiejętności w zakresie edukacji językowej rozwijane są w szkole.

Wśród wielu obszarów występujących w podstawie programowej pierwsze miejsce w edukacji wczesnoszkolnej zajmuje edukacja polonistyczna. Wyposaża ona bowiem uczniów w zdobycie trzech priorytetowych umiejętności: czytania, poprawnego mówienia i pisania. W planie pracy edukacyjnej na jej realizację przewidziano dużo czasu ze względu na to, że sprawności językowe nabywane są stopniowo, a sama edukacja polonistyczna obejmuje treści z różnych dziedzin wiedzy o świecie. W klasach I-III edukacja polonistyczna spełnia rolę wiodącą, integrującą i korelującą. Jej tematyka zawarta w kilkunastu programach edukacji wczesnoszkolnej nadaje kierunek pracy na zajęciach w zakresie innych dziedzin edukacyjnych, dając w ten sposób podstawę do organizowania nauczania holistycznego. W klasie IV edukacja polonistyczna traci swoją dominującą pozycję i staje się jednym z wielu przedmiotów nauczania stanowiących dla uczniów źródło wiedzy o otaczającym ich świecie. Edukację polonistyczną uważa się zatem za obszar wielofunkcyjny. Zgodnie z wieloletnią tradycją oprócz nauki czytania, mówienia, pisania, gramatyki, ortografii obejmuje ona szeroki zakres treści z różnych dziedzin: przyrody, higieny, geografii, historii, kultury, techniki, życia społecznego i działalności ludzi. Treści te stanowią materiał do ćwiczeń językowych oraz dostarczają wstępnych wiadomości z wielu dziedzin otaczającej rzeczywistości. Zajęcia z edukacji polonistycznej stwarzają wiele okazji do poznawania, uświadamiania i utrwalania norm moralnych zarówno wtedy, gdy materiał nauczania czerpiemy z życia, jak i wówczas, gdy nawiązujemy do różnych form sztuki, głównie do literatury dziecięcej. Na zajęciach kształtujemy wiele cech osobowościowych ucznia, np. dokładność,

staranność, systematyczność, wytrwałość, obowiązkowość, pracowitość, uczynność. Edukację polonistyczną uważa się zatem za główny, a zarazem centralny obszar edukacyjny we wczesnoszkolnym przekazywaniu wiedzy. Skupia ona i koreluje treści poznawcze, kształcące i wychowawcze związane z faktami przyrodniczymi, życiem społecznym bliższego i dalszego środowiska. Stopniowe nabywanie przez uczniów coraz większej sprawności w poprawnym posługiwaniu się językiem ojczystym ułatwia zaznajomienie się z innymi obszarami edukacyjnymi, umożliwia coraz pełniejsze poznanie rzeczywistości, uczestnictwo w życiu społecznym, przyswojenie zdobyczy kultury i techniki. Ponieważ język polski jest ściśle związany z myśleniem, jego nauka odgrywa ważną rolę w procesie rozwoju umysłowego uczniów. Dzięki ćwiczeniom słownikowym oraz różnym formom i rodzajom ćwiczeń w mówieniu uczniowie lepiej precyzują swoje myśli, a tym samym łatwiej rozumieją to, co mówią lub piszą inni. W edukacji polonistycznej bardzo istotne jest opanowywanie techniki czytania oraz umiejętności poprawnego czytania tekstu ze zrozumieniem. Dzięki tym umiejętnościom uczeń korzysta z lektury, która jest nie tylko źródłem przeżyć, ale wpływa na poznawanie rzeczywistości oraz przyczynia się do kształtowania wartościowych społecznie cech osobowości. W procesie przyswajania treści programowych uczniowie poznają podstawowe elementy wiedzy o języku, ucząc się jednocześnie świadomie nim posługiwać. Ważność tematu stała się inspiracją do jego podjęcia przez wielu autorów tego numeru. Zachęcamy wszystkich zainteresowanych do wymiany poglądów, dzielenia się swoimi doświadczeniami, wprowadzanymi innowacjami i badaniami empirycznymi, spostrzeżeniami oraz wątpliwościami.

Kwartalnik ten powstał z myślą o osobach profesjonalnie związanych z oświatą: nauczycielach edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej, pedagogach, kandydatach do zawodu nauczycielskiego, studentach uczelni pedagogicznych i pracownikach nauki.

Jego *meritum* stanowią aspekty dotyczące wczesnej edukacji dziecka.

Istotny jest dla nas własny punkt widzenia, a także propozycje konkretnych rozwiązań. Wszelkie teoretyczne założenia, idee i projektowane zmiany, tak ważne dla współczesnej edukacji, zostaną poddane pod dyskusję praktyków, praktycy zaś będą mogli się zapoznać z opiniami wielu innych środowisk.

Dzięki wspólnej, kompetentnej i twórczej wiedzy nauczycieli przedszkoli i szkół oraz całego zespołu redagującego niniejszy kwartalnik mamy nadzieję, że uda się nam wypracować pewne idee, model oraz sylwetkę absolwenta kończącego edukację elementarną.

Wstęp

Strukturę kwartalnika tworzy kilka działów:

Z teorii

Z praktyki

Z wizytą w...

Nauczanie języków obcych dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym

Recenzje wydawnicze

Zestawienie bibliograficzne

Zespół redakcyjny oraz Rada Naukowa dbają o wysoki poziom czasopisma, a także podejmują działania służące podnoszeniu standardów naukowych. W związku z tym wprowadzana jest procedura nowych zasad recenzowania publikacji w czasopismach oraz zabezpieczająca przed zjawiskiem ghostwritingu.

Serdecznie zapraszamy wszystkich do współpracy.

Redaktor naczelny

Prof. dr hab. Jolanta Karbowniczek